

Pojasnilo in dokaz tej konstrukciji je ravno tako lehak ko prej. Omenjena pomota pa celó tukaj zginé popolnom, ako smo sekstant razdelili natančno. — Sploh ni razloček mej temi in prejšnjimi nalogami drugi, kakor da smo tu prejšnjo konstrukcijo najprvo izpeljali za 60 ločnih stopinj (60°), potem pa za 360° , to je za ves obod, — tedaj prejšnji rezultat šestkrat vzeli.

II.

Ta izpeljava se more tudi prav dobro porabiti pri načrtovanji pravilnih (regularnih) mnogokotnikov (polygonov). Ima pa pred drugimi enakimi celó to prednost, da se jo lahko vsak precej zapomni, ker je za vse mnogokotnike skoraj popolnoma enaka. Pravilni mnogokotniki načrtani so takoj, samo da zvežemo na prejšnji način najdene posamezne delilne krogove točke s premami. Naloga postane le takrat nekoliko bolj zamotana, ako je treba načrtati mnogokotnike z določeno stranico. To se pa zgodi na sledeči način: „Narisa se najprvo poljubni mnogokotnik z enakim številom stranic, potem se zvežejo krajišča ene stranice s središčem, kar predstavlja enokrak trikotnik. K temu načrta se podoben trikotnik, sestavljen iz določene (dane) mnogokotnikove stranice in prejšnjih kotov. Načrt zvrši se s tem, da razpolovimo stranico že načrtanega (poljubnega, toda po številu stranic enakega) mnogokotnika; iz polovišča prestavimo na tej premi (stranici) polovico določene stranice na desno in levo, ter iz teh točk na njej potegnemo dve pomočni navpičnici do presečišč s krakoma prej vlečenima iz mnogokotnikovega središča. Veznica (prema) teh presečišč je stranica iskanega mnogokotnika.

Druge stranice dobimo, ako iz središča narisamo koncentrični krog, ki objame novo t. j. določeno stranico v obeh krajiščih) in na njegovi krožnici (periferiji) začrtamo na okoli omenjeno določeno stranico“.

Ta konstrukcija se pa zarad lažje preglednosti lahko razdeli v dve, ako v prvi zgotovimo le načrt poljubnega, enakega (podobnega) mnogokotnika; v drugi pa narisamo trikotnik, sestavljen iz določene stranice in polovičnih poligonovih kotov prve konstrukcije; potem načrtamo iz njegovega temena (vrha) tako kakor prej stranico objemajoč (obkrožilni) krog in na krožnici po vrsti zaznamovano ostale stranice. Zarad lažje in boljše razumljivosti je potrebno, da čitatelj te naloge sprti narisa.

Vse konstrukcijsko vodilo je brez dvombe rabljivo za katerikoli mnogokotnik, vendar je za regularne tri-, štiri-, šest-, osem-, sploh $2 \cdot 3$ in $2 \cdot 4$ kotnike rabljivejša občno znana navadna konstrukcija. Za vse druge mnogokotnike je tu razložena najpriprostejša in najpripravnejša in kar je glavna stvar, za vse skoraj enaka; torej za praktično uporabo jako priročna.

Človek,

v pogledu na njegovo telo in dušo s kratkim návodom,
kakó si ohraniti in utrditi zdravje.

(Za šolo in dom sestavil **Janko Leban.**)

(Dalje.)

§. 9.

Hrepenenje, usmiljenje, zavist, sovraštvo, jeza.

Ljubezen provzročuje, da bi osebe, katere so nam drage, zmerom radi pri sebi imeli. Ako se pa to ne more goditi, in je ljubljena oseba odsotna, potem občutimo hrepenenje po njej. Ljubezen tudi provzročuje, da bi ljubljenej osebi radi poma-

gali, če se ji slabo godí; njeno gorjé nekako soobčutimo. V tem slučaju pravimo, da imamo usmiljenje ali milovanje. Usmiljenje je sorodno sè sočutjem.

Hrepenenju in usmiljenju nasprotni sta zavist ali nevoščljivost in sovražstvo. Nevoščljivec ne želi svojemu sobratu sreče, katero mu je Bog dal; sovražnik pa bi mu rad vso nesrečo poklical nad glavo, da bi to mogel!

Človeka časih kaj tako razžali, da mu kri vrè, in oči se mu bliskajo. V divji tej strasti stori marsikaj, kar kasneje, ko se ohladi, obžaluje. V tem slučaju pravimo, da človeka ima jeza.

§. 10.

Skopost, bahavost, kes, sram.

Ako kdo štedi (hrani) iz namena, da bode imel na starost ob čem živeti, ali, če hrani iz namena, da podpira ubožce in bolnike, to je lepo in hvale vredno. Kdor pa hrani in svojemu potrebnemu sobratu ničesar ne privošči; kdor hrani le iz namena, da bode imel zmerom večí kup zlata in srebra: — tacega človeka um je v oblasti one strasti, katero zovemo — skopost.

Iz ljubezni in zaradi Boga svojim sobratom dobrote skazovati, to je krepost; a pomagati jim le zato, da se potem okoli hvalimo, po časti hrepeneči, to je pregrešna strast, katero imenujemo bahavost.

Če kdo kaj hudega ali krivičnega stori, občuti prej ali slej nad tem dejanjem žalost, katero zovemo kes. Če tacega človeka ljudje zaradi njegovega dejanja še zaničujejo, poloti se ga sram. Deček, ki se nij ničesa učil, kesal se bo kmalu. In, ko dorase in vidi, da zaradi svoje nevednosti nij za rabo, in da ga zaradi tega ljudje zaničujejo, sramoval se bo jako.

Kes in sram poboljšata časih človeka, se vé, po tožnih in grencih izkušnjah.

§. 11.

Prosta volja, dejanje, dober in slab značaj, breziznačajnost.

Naša duša more kaj želeti ali odurjavati (mrzeti). Znamenito je pri tem to, da jej je možno kaj prijetnega odurjavati, kaj neprijetnega pa želeti. N. pr. človek želi grencega zdravila, ker se nádeja, da po njem ozdravi; noče pa mrzle vode, kadar je razgret, ker vé, da mu to škoduje zdravju. Ker torej človeška duša lahko prosto voli in človek voljeno vrši, pravimo, da ima prosto voljo. V tem tiči človeško dostojanstvo in zasluženje naših dejanj; v tem se baš človek loči od živali, da namreč to, kar je dobrega, hoče in izvršuje, a to, kar je slabega, odurjava (mrzi) in opušča! Ako to, kar hočemo izvršimo, pravimo temu dejanje. Dejanje je torej telesen izraz naše volje.

Kdor je naredil kako slabo dejanje, oglašá se mu notranji glas — „vest“, katera ga peče in mu pravi, da je grešil. Gorjé pa tistemu, komur je vest zaspala! Treba mu je milosti božje, da ga zopet dovede na pravo pot, s katere je krenol!

Če človek zmerom le to, kar je npravnega in dobrega, hoče in vrši, ne oziraje se na moteče ga zunanje okolnosti; potem pravimo, da ima dober značaj, ali, da je značajan. O človeku pa, ki zmerom le to, kar je nenpravnega, hoče in vrši, pravimo, da ima slab značaj ali, da je nenraven (nemoralen) človek. Oni človek pa, ki nema stalne volje ter v izberí mej dobrim in slabim omahuje; ki je v svojem hotenji in delovanji nestalen; ki enkrat tako, drugikrat nasprotno deluje: — tak človek nema značaja, — on je breziznačajan človek.

Breziznačajnike zaničujemo. Vadite se zmerom v tem, da bote to, kar je dobrega, hoteli in vršili; svet vas bo spoštoval, če bote dobri značajni ljudje!

Natorni nagoni.

Vsaka stvar ima prirojeno lastnost, da se prizadeva, razviti in doseči svoj namen. Tudi človeška duša omenjeno želi, ne vedé, zakaj; natora sama jo k temu priganja, in zato zavemo prirojeno to lastnost natorni nagon.

Imamo več vrst natornih nagonov, in sicer:

1) Čutnost. Ta natorni nagon provzročuje, da zmerom le to želimo, kar je prijetnega, in to mrzimo, kar je neprijetnega. Bog je človeku dal um in prosto voljo, da more natorni ta nagon brzdati. Kaj da prosta volja lahko učini, slišali smo užé, in blagor človeku, pri katerem gospoduje um nad čutnostjo!

2) Drug natorni nagon je samoohrana. Celo najnesrečnejši ali najstarejši človek si prizadeva vsled tega nagona, da si življenje podaljša, če je pri zdravi pameti.

3) Radovednost je natorni nagon, vsled katerega človek zmerom rad kaj novega vidi in sliši. Ta nagon je vzrok vsemu znanju in podloga modrosti.

4) Posnemanje je važen natorni nagon. Vsled posnemanja moremó storiti to, kar so pred nami drugi storili. Tudi živali, navlasti opice, posnemajo; pa pomišljati ne morejo, ali jim to koristi ali škoduje. Človek — ker zna razsojevati in dokler ima pamet — ne posnema slabega, ali vsaj le jedenkrat, dokler ga iskušnja ne izmodri. Vsled tega nagona ohrani se poznanje umetnostij in obrtnij do konca sveta. Lahko si torej mislimo, kako velike važnosti je za človeka ta nagon!

5) Pregibanje je natorni nagon, ki se pokazuje pri ticah selivkah in pri nekaterih ljudstvih v tem, da se radi selijo; n. pr. ciganih.

6) Družljivost. Vsled tega nagona se vzdržujejo družine in národi. Družljivosti nasprotna je samogoltnost ali sebičnost, katera se ne nahaja le pri človeku, nego tudi pri živalih.

7) Delavnost je natorni nagon više in blažje vrste. Užé majhni otrok stavi, ureduje in je delaven po svoje.

(Dalje prih.)

Književstvo.

— „**Stavbensi slogi**“, spisal J. Flis. Ta knjiga je prva, ki Slovincem v krasnih, pravih in v popisnih podobah kaže razne stavbenske sloge. Ta prelepa knjiga je pravi „drugi Valvazor“ na stavbenskem polju na Kranjskem. Nobena župljanska pa tudi učiteljska knjižnica naj bi ne pogrešala te zlate knjige. Dobiva se v „Katoliški Tiskarni“ za 6 gold. 50 kr.

— „**Pouk o črtežih (planih)**“. S podobami razlaga Josip Bezlaj, meščanski učitelj na Krškem. Cena 20 kr., po pošti 22 kr. Založil pisatelj. Tako se imenuje najnovejša knjižica, ki obsega 23 strani in 28 podob v prilogi. Njena vsebina je tako le razdeljena: 1. Uvod, 2. situacijski črteži, 3. stavbarski črteži, 4. nekoliko naukov o senci, 5. nekaj o barvah, 6. obširna terminologija za tehnično risanje in dodatek iz stavbarstva. Knjižico toplo priporočamo v prvej vrsti dijakom srednjih šol, potem županom, občinskim svetovalcem, tesarjem, zidarjem in drugim, ki jednakega pouka potrebujejo, ali se zanj zanimajo. Strokovnjaki, ki so rokopis pregledovali, so o njem izrekli ugodno sodbo.

— „**Mladega Gašparja življenje in trpljenje**“. Prosto poslovenil J. S. Gombarov. Ponatis iz „Slovenca“. Tisk in založba „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani. 8°, 128 str. (Stane 50 kr.) Ta knjižica ugaja odrasli mladini in vsem, ki radi čitajo šaljive spise.

— „**Jurčičevih zbranih spisov**“ je užé V. zvezek na svetlem. Kakor prejšnji zvezki, tako je tudi ta zvezek poln zanimljive tvarine. Samo po sebi se razume, da so Jurčičevi spisi namenjeni odraslemu slovenskemu razumništvu. Priporočamo jih tedaj bolj učiteljskim in domačim knjižnicam.

— „**Ljudske knjižnice**“ je izšel tudi užé 19. in 20. snopič. Snopiči so samo po 6 kr.